

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد محق

۱۶ فیبروری ۲۰۲۳

محمد محق

روز عاشقان در سرزمین افسردگان

دیروز در بسیاری از کشورها به نام روز عاشقان تجلیل شد. در افغانستان هر ساله پیرامون این روز مناقشه بوده است. عده‌ای می‌گویند که این کار نوعی از تقلید از نامسلمانان است و برای جوامع ما شایسته نیست. عده‌ای آن را راهی به ترویج فحشاء می‌دانند. ملا عبد الحکیم حقانی در کتاب خود برای طالبان عشق را مایه همه مفاسد دنیا خوانده است. آن‌چه در اینجا مهم است پرداختن به اصل قضیه است نه به حواشی آن. پرسش این است که برخورد با پدیده عشق در جوامع چگونه باید باشد؟

عشق پدیده‌ای جهان‌شمول است که مرز زمان و مکان را در نوردیده و در همه فرهنگ‌ها، ادیان و تمدن‌ها، از هزاران سال به این سو حضور داشته است. مطالعات نشان می‌دهد که این پدیده حتی در میان بسیاری از موجودات زنده از حیوانات تا پرندگان نیز وجود دارد، و پژوهش‌گران داستان‌های جالبی از پدیده عشق در میان طوطی‌ها، پنگون‌ها، قوها و بقیه نقل می‌کنند. عشق در تمام این موارد با امر جنسی پیوند دارد اما در آن خلاصه نمی‌شود و بلکه با انس، همدمی، وابستگی، تعهد و تعلق متقابل همراه است. به عبارتی، هر عشق با امر جنسی ارتباط دارد، اما هر امر جنسی با عشق همراه نیست. عشق در میان انسان‌ها پیچیده‌تر است، زیرا تکامل اجتماعی و پیدایش فرهنگ و شکوفایی تمدن در بستر تاریخ، عشق را با آداب و اصولی همراه ساخته است که بعد جنسی آن را تحت الشعاع ابعاد عاطفی، اخلاقی و انسانی متعالی‌تری قرار می‌دهد. از این رو مقوله‌هایی مانند عشق معنوی، عشق قدسی و مانند این‌ها پدید آمده، و از تجربه‌های عرفانی و متعالی نابی سخن گفته شده است. به گفته مولانا:

عاشقی گر زین سر و گرزان سر است عاقبت ما را بدان سورهبر است

عشق در اساس میان دو جنس مخالف است، میان مرد و زن، اما گاهی میان دو همجنس اتفاق می‌افتد، و مشهورترین نمونه‌اش در فرهنگ ما عشق محمود غزنوی به غلامش ایاز است. نمونه‌های کمتر مشهور از خلفاء و سلاطین دیگر در تاریخ فراوان به ثبت رسیده است، از امین فرزند هارون الرشید، تا المعتمض بالله عباسی و بسیاری دیگر، تا جایی که

قابوس بن وشمگیر در کتاب مشهور قابوسنامه فصلی را به آداب این کار اختصاص داده است. در میان بخش‌هایی از صوفیان نیز عشق به زیبارویان، عمدتاً پسران نوجوان، بسیار رایج بوده و در آثار بزرگانی مانند مولانا جامی، فخر الدین عراقی، احمد غزالی و دیگران ستایش شده است. پدیده تمایل مردان به همجنس در جوامعی که زن‌ها از جامعه حذف و در خانه‌ها به بند کشیده می‌شوند شایع‌تر است و از این رو در کلیساها، مدارس دینی و صفوف طالبان درصد بالاتری دارد، اما اغلب این تمایل‌ها از نوع عشق نیست و بخشی از آن‌ها از نوع پیدوفیلیا یا کودک‌آزاری است. محدودیت حضور زنان در جامعه به شکل‌گیری پدیده بچه‌بازی و نهادینه شدن آن در بعضی مناطق کشور ما انجامیده و فلم‌های مستندی در این باره تهیه شده است.

می‌توان پدیده عشق را از منظر علمی مانند روانشناسی، جامعه‌شناسی، اخلاق، انترپولوژی و حتی فلسفه مورد تحلیل و بازبینی قرارداد و بر برخی از تجلیات آن خرده گرفت، اما اصل این پدیده جهان‌گستر انسانی را نمی‌توان انکار کرد. انکار عشق به معنای انکار یکی از عمیق‌ترین تجربه‌های وجودی انسان‌هاست که اکثریت بشر تجربه کرده است، برای شماری سبب پالایش روح و بهداشت روان بوده و برای شماری دیگر مایه درد ویران‌گر و آشفتگی روانی بیشتر. افغانستان اما امروزه سرزمین افسردگانی است که نه عشق در آن به رسمیت شناخته می‌شود و نه چندان مجالی برای عشق ورزیدن مانده است.